

Cartea de teatru

Revista noastră își propune să prezinte, în această rubrică de recenzii, cărțile apărute la noi și peste hotare, să informeze cititorii asupra dezbatărilor teoretice legate de arta spectacolului, să atragă atenția editurilor asupra unor volume care ar merita eventual să fie traduse și totodată să faciliteze îmbogățirea bibliotecilor documentare de pe lângă secretariatele literare ale teatrelor.

Cehov și teatrul

Cartea „Cehov și teatrul”, apărută la Moscova în editura „Iskusstvo”, este interesantă și pentru cei care îl iubesc pe Cehov, și pentru cei care iubesc teatrul.

Cartea are drept subtitlu: „Scrisori, foiletoane, contemporanii despre Cehov”. Evgheni Surkov, sub îngrijirea căruia a apărut această lucrare, a căutat să stringă tot ceea ce putea constitui estetica teatrală originală a lui Cehov. Materialul adunat oferă o cuprinzătoare imagine despre Cehov scriitor de teatru.

Cartea cuprinde reflecții, idei, explicații, sfaturi,

observații polemice, paradoxuri pe teme teatrale, extrase din însemnările prietenilor, din corespondența dramaturgului și din foiletoanele lui din tinerețe. Dar, în esență, conținutul cărții este mai amplu, el depășește sfera opiniilor expuse de Cehov asupra problemelor teatrale. Cehov apare în carte înconjurat de tovarăși de idei și de adversari, de oponenți și de comentatori, prezenți nu numai în scrisorile ce i-au fost adresate sau în amintirile despre el, dar și în comentariile lui E. Surkov. Autorul a încercat să prezinte un tablou cât mai complet al teatrului contemporan lui Cehov, obiect al discuțiilor scrii-

torului și arena lui de luptă; sînt expuse subiectele analizate de Cehov, părerile celor cu care purta el corespondență, atitudinile și opiniile caracteristice lor.

Toate acestea, după cum remarcă pe bună dreptate E. Surkov în studiul său introductiv, largesc mult obișnuita temă „Cehov și MHAT-ul”; în fața noastră apare un Cehov nu numai recunoscut și iubit, dar și un Cehov neînțeles, zdruncinat, înșelat în așteptările sale, prevăzînd eșecurile posibile, un Cehov iubitor al scenei, un Cehov dușman al scenei, un Cehov care încearcă să răstoarne tradițiile, obișnuințele teatrale, să aducă inovații în acea mă-

iestrie teatrală despre care prietenii-dramaturgi și prietenii-actori caută să-l convingă că e obligatorie pentru a ajunge la unicul scop important pentru el — la adevăr.

Cartea constituie astfel un prețios îndreptar asupra unei epoci hotărâtoare în istoria artei scenice și o colecție importantă de documente asupra vieții și creației artistului.

Stanislavski

îi ajută pe fiziologi

Un om de știință sovietic, fiziologul P. N. Simonov, a publicat o carte efectiv originală. Tema lucrării: ce poate și trebuie să ia psihologia și fiziologia contemporană de la marea reformator al scenei, Stanislavski.

Este greu, dacă nu imposibil, de analizat într-o scurtă prezentare această originală lucrare, rod al unei munci de mai bine de un deceniu. Concluzia ei esențială a fost concis expusă în cuvintele de încheiere: „Nu ne aflăm oare în pragul unei epoci când știința și arta își vor uni în mod intenționat eforturile în marea operă de cucerire a Naturii infinite?” Cartea lui P. N. Simonov este un răspuns, convingător și cu totul pozitiv, la această întrebare. Ea constituie o dovadă minunată că această alianță între artă și știință există de multă vreme.

În prefață, autorul subliniază că, atunci când a abordat învățătura lui Stanislavski despre creația scenică, a avut în vedere, în primul rând, preocupările fiziologilor, interesându-l mai mult ceea ce fiziologia activității nervoase superioare a omului poate lua de la

Stanislavski, decât năzuința de a da ajutor pedagogiei teatrale. Dar, cu toată această precizare a autorului, cartea indeplinește și o misiune pedagogică, în ce privește teatrolgia, deoarece în ea găsim o fundamentare științifică a sistemului lui K. S. Stanislavski, a artei trăirii, a metodei acțiunilor fizice.

P. N. Simonov a studiat, subtil și aprofundat, învățătura lui Stanislavski despre creația scenică. El subliniază că, pentru a atinge scopul acestui studiu, este necesar să se dezvăluie legile generale ale creației și sintezelor teoretice ale lui Stanislavski. Căci dacă fiecare rol nou jucat de el și fiecare spectacol nou montat de el au fost realizate în împrejurări deosebite, unice în felul lor, se pot releva totuși bazele lor estetice și psihologice comune, principiile comune care au prezidat la crearea lor.

Aceste baze sînt, după cum observă pe bună dreptate autorul, legile obiective ale creației scenice, descoperite de Stanislavski.

Ca un autentic om de știință, P. N. Simonov caută să argumenteze, cu cea mai mare precizie, această teză. El ajunge la concluzia că se poate vorbi despre caracterul universal al sistemului lui Stanislavski, și că acest caracter universal „se bazează pe un fapt indiscutabil, principiile formulate de Stanislavski fiind o reflectare a legilor obiective ale creației actoricești“. Este o concluzie extrem de importantă. Învățătura lui Stanislavski despre creația scenică, sistemul lui, nu este rodul unor ipoteze intuitive ale unui mare talent,

sau manifestul unui curent teatral care exprimă crezul său, ci o teorie științifică a creației.

Dezvoltarea acestei teze a lui P. N. Simonov oferă un material științific pentru rezolvarea problemelor legate de continuarea învățăturii lui Stanislavski despre creația scenică, probleme care sînt încă destul de complicate. Autorul dovedește sterilitatea acelor concepții care explică, în ansamblu, creația actorului prin intuiție, subconștient, supraconștient etc. Asemenea interpretări s-au aplicat și sistemului lui Stanislavski. Autorul cărții demonstrează însă convingător că sistemul lui Stanislavski lărgeste sfera conștiinței, rolul elementului ideologic în creația scenică și „nu-l lasă pe actor pradă intuiției oarbe“.

P. N. Simonov este convins, și reușește să convingă și pe cititori, că studierea sistemului lui Stanislavski a ajutat la clarificarea unor complicate fenomene ale activității nervoase superioare a omului, în special în sfera emoțiilor.

Cartea este, fără îndoială, interesantă, nu numai pentru fiziologi, dar și pentru oamenii de teatru. Credem că și pentru cei din țara noastră.

Ira Vrabie

Arta „spectacolelor invizibile“

Editura „Henschel“ din Berlinul democrat a avut laudabila inițiativă de a edita, cu începere din 1960, un anuar dedicat popularizării celor mai bune scenarii radiofonice și discutării problemelor